

Gäller för: VO1 Barn BUP och Kvinna

Giltig från: 2024-06-25

Innehållsansvar: Godfried van Agthoven, (godva1), Överläkare

Giltig till: 2026-08-31

Granskad av: Josefine Hätting, (josos), Processchef

Godkänd av: Marie Hufvudsson, (marjo100), Verksamhetschef

Kroppslig undersökning som underlag till rättsmedicinskt intyg - barn

Revideringar i denna version

Revidering markerat med gult och justering av länkar.

Bakgrund, syfte och mål

Rutinen ska underlätta att genomföra en undersökning som kan användas för att skriva ett rättsmedicinskt intyg med bibehållen rättssäkerhet för barnet samt att barnet får den vården hen har behov av

Arbetsbeskrivning

Kroppslig undersökning som underlag till rättsmedicinskt intyg

Nationellt ligger ansvaret för att utföra rättsmedicinska undersökningar på Rättsmedicinalverket (RMV). RMV har i Västra Götalandsregionen en enhet i Göteborg. Rättsmedicinska undersökningar av barn bör göras av en specialistläkare inom barn och ungdomsmedicin med eller utan hjälp av en rättsläkare.

Trots att lagen om rättsintyg (2005:225) beskriver att rättsintyg ska inhämtas från rättsläkare vid RMV, så är alla legitimerade läkare som arbetar inom den offentligt bedrivna hälso- och sjukvården skyldiga att göra kroppsundersökningar och skriva rättsintyg avseende dessa på begäran av polis och åklagare. Läkare ska även vara behjälpliga vid spårsäkring av misstänkta gärningsmän när polisen behöver skyndsam sådan. (Patientlagen)

Detta innebär att vi inom Barn- och ungdomsmedicin i samarbete med Barnahus Skaraborg får begäran om en kroppsundersökning med rättsmedicinskt intyg från polisen eller åklagare i Skaraborg. För barnen kan det betyda att de inte behöver åka till RMV i Göteborg under redan stressande omständigheter med barnförhör och dyligt. Samtidigt får de möjlighet till en rättssäker **handläggning** som kan göras av en barn- och ungdomsläkare med sina specialistkunskaper kring barn och ungdomar. Något som leder till ett tryggare, snabbare och bättre omhändertagande av kroppsundersökning än annars skulle ske.

Att skriva ett rättsmedicinskt intyg kräver särskild kunskap om hur man på ett sakligt, icke medicinskt språk och rätt nivå av bevisbeskrivning författar ett sådant intyg. Därför är det bestämt inom barn- och ungdomsmedicin kliniken SkaS att bakjourer samt särskild kompetenta specialistläkare skriver detta intyg enbart på begäran av polis eller åklagare. Enbart polis och åklagare kan lämna begäran om rättsmedicinsk undersökning/intyg.

Föräldrar eller socialtjänsten kan inte begära en kroppslig undersökning med önskemål om rättsintyg!

Personer inom kliniken som **har vana att skriva** rättsmedicinska intyg är:

- **Erik Kindgren**, överläkare
- **Åsa Klang**, specialistläkare
- Godfried van Agthoven, överläkare

Däremot kan inte alla undersökningar göras av enbart ovanstående personer utan behöver kunna göras av **alla bakjourer och vissa specialistläkare** med stöd av detta dokument. En kroppsundersökning där det redan är känt inför undersökningen att denna kommer ligga till grund för ett rättsmedicinskt intyg **skall ej utföras av ST-läkare, AT-läkare eller kandidater!** Detta för att säkra en så hög rättssäkerhet som möjligt för barnet.

Utförande av kroppsundersökning

Inför undersökningen:

1. Är det viktigt att läsa begäran från polisen. Finns särskilda omständigheter beskrivna som gör att man behöver lägga extra fokus på vissa kroppsdelar.
2. Ta kontakt med en bakjour så tidigt som möjligt. Bakjouren skall skriva rättsintyget och det är viktigt att stämma av undersökningen.
3. Kontrollera identiteten av barnet (pass/identitetskort, någon annan person som identifierar personen som ska undersökas, skriv ner namnet).
4. Skriv ner alla namn av de personer som finns med vid undersökningen (minst 2 personer).
5. Se till att inte bli störd under undersökningen av telefon eller personsökare.
6. Skriv ner när du börjar undersökningen och när den avslutas!

Det första att tänka på är att man ska göra en huvud- till tå undersökning där alla kläder tas av i etapper. Låt barnet ta av sig tröjan och undersök rygg, bål, armar och händerna. Låt barnet ta på sig igen och gå sedan vidare med att barnet tar av kläder på underkroppen. Använd eventuellt filter för att täcka kroppsdelar efter barnets behov.

Vid varje del av kroppen som undersöks titta och beskriv specifikt huden!

Allmänt: Beskriv kläder, beskriv eventuell smuts på kläder och kroppen.

Huvud: Beskriv håret (färg, längd, krullig? Rak? osv.) titta på hårbotten om man ser rivmärke, blåmärke, sår eller smuts.

Öron: Titta på öron fram och baksidan! Finns blåmärke på fram- eller baksidan eller bakom örat? Blod i hörselgången?

Ögon: Blåmärke, infektion? Sår? Ärr?

Näsa: Finns sår eller blåmärke?

Mun: Hur ser tandstatus ut? Finns karies? Finns sår, märke på läpparna eller på övriga slemhinnor? Finns ett skadat frenulum?

Hals/nacke: Finns blåmärke/sår? Har barnet ont på vissa delar vid palpation?

Bål: Finns blåmärke eller sår? Ont vid palpation över revbenen (palpera alla!)

Rygg: Se bål

Armar: Finns blåmärke eller sår? Ont vid palpation över långa rörben eller lederna?

Händer: beskriv naglarna och inspektera händerna även mellan fingrarna.

Genitalier:

Pojke:

Pubertetsstadium, finns blåmärke eller sår på penis? Ömhet vid palpation? Inspektera noga ljumskarna på sår, blåmärke eller rivmärke.

Inspektera och beskriv anus, finns sår, sprickor eller avvikande hud/slemhinnor?

*Flicka (använd kolposkop som finns att låna på gynnottagningen, **en gynekologisk undersökning görs med fördel av gynekolog med stöd av barnläkare**):*

Syns vid yttre inspektion blåmärke/sår på blygdläpparna, retrahera blygdläpparna för att kunna inspektera introitus vagina. Beskriv hur slemhinnorna ser ut. Beskriv hymens **utseende**, finns det ojämnheter på hymen?. Om osäker kalla in gynekolog eller erfaren barnläkare. Ta bilder för att kunna konsultera kollegor.

Inspektera och beskriv anus, finns sår, sprickor eller avvikande hud/slemhinnor?

Klinkorna: Inspektera för blåmärke/sår, titta noga efter rivmärken på insidan av lårbenet och ömhet vid palpation.

Benen: Finns blåmärke eller sår? Ont vid palpation över långa rörben eller lederna?

Fötter: beskriv naglarna och inspektera fötterna även mellan tårna.

*Ritning på kroppsmall kan med fördel användas! ([länk till kroppsmallar](#))
1.*

LAB prover vid misstanke om blödningssjukdom: Hb, APT-tid, PK/INR ev hemofili och von Willbrand prover.

Röntgen

Vid låg ålder och blåmärke eller misstänksam anamnes tas helkroppsröntgen vid undersökningen, **boka direkt en andra upprepande helkroppsröntgen** 10-14 dagar efter första röntgen. Vid spädbarn se även VGR PM [spädbarnsmisshandel. 2.](#)

Fotografier

Bild ska tas på allt som är avvikande som sår, blåmärke, delar som gör ont eller ömmar. **Om det finns begäran omtalade märke som inte syns vid undersökning skall även dessa ytor på kroppen fotograferas för att dokumentera avsaknaden av märke eller sår.**

Dagtid bör helst fotografen på Bild och Media **på SkaS** tillfrågas för att ta bilder. De vet hur man ska ta bilder när det handlar om rättsmedicinsk undersökning.

Alla digitala kameror kan användas för ändamålet. Manuell fokus och inställning är att föredra. Använd gärna en kontrasterande duk/filt (grön operationsduk t.ex.) som har en neutral färg för att underlätta fokusering. Det finns en speciell väska med kamera, måttband, kroppsmallar osv. som ligger i medicinrummet på barnavdelningen Barn- och ungdomsmedicin. *SSK kan låsa upp.*

Ta först en bild så att ansiktet finns med på bilden (detta för att kunna identifiera personen på bilden) samt personnummer.

Ta sedan en eller två närbilder. Använd måttband och måttvinkeln! Tar eventuellt en sidobild så att upphöjningar syns på bild.

Glöm inte att om det framkommer ny information som inte finns beskrivet i begäran från polisen/åklagaren så är det vår plikt att anmäla till socialtjänsten och eventuell polisen.

Administration

När begäran om rättsintyg inkommer ska sekreterare kontakta diariet ([Diariet - Skaraborgs Sjukhus \(vgregion.se\)](#)) och be att registrator öppnar ett ärende avseende rättsintyg. Sekreterare ska då uppge polisens ärendenummer som finns på begäran samt vilket datum begäran inkom. Registratören ger då sekreteraren ett diarienummer (SKAS-ÅÅÅÅ-XXXX). Detta diarienummer ska noteras på den inkomna begäran. När

sekreterare skriver rättsintyget ska även SkaS diarienummer finnas med på rättsintyget. När rättsintyget skickats till polisen meddelar sekreterare diariet att rättsintyget är expedierat, ärendets diarienummer och vilket datum det skickades.

Rättsintyg skrivs på kontorstid av barnsekreterare. Hög prioritet. Tänk på att en misstänkt gärningsman kan sitta häktad i avvaktan på intyget. Samtycke för utfärdande av rättsintyg behöver inte inhämtas då kravet för sekretessgenombrott är uppfyllda. Journalkopia ersätter inte rättsintyg och lämnas inte ut rutinmässigt. Till rättsintyget bifogas papperskopior av fotodokumentation. Bild och media ansvarar för att arkivera bildfiler. Behöver inte skannas. Rättsintyg dokumenteras i Word (ej i journalsystemet) enligt särskild mall. Sparas av sekreterare på säker SOFIA-yta tills detta är justerat av läkare, därefter tas det bort.

Begäran om rättsintyg, ifylld guide samt rättsintyg förvaras i barnmottagningens vita säkerhetsskåp. Handlingarna ska bevaras (får inte slängas). Vid sexuella övergrepp, när det gäller barn som har puberterat eller är över 13 år, förvaras det på gynmottagningen i deras säkerhetsskåp.

Referenser

Se [Rutin sexuellt övergrepp på barn – Drottning Silvias barnsjukhus 3.](#)

Se [RMR barnmisshandel 4.](#)

Se [RMR Handläggning vid akuta sexuella övergrepp barn och vuxna 5.](#)

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: VO1 Barn BUP och Kvinna

Innehållsansvar: Godfried van Agthoven, (godva1), Överläkare

Granskad av: Josefine Hätting, (josos), Processchef

Godkänd av: Marie Hufvudsson, (marjo100), Verksamhetschef

Dokument-ID: SKAS9699-1702881381-88

Version: 7.0

Giltig från: 2024-06-25

Giltig till: 2026-08-31